

Εισαγωγή

Η λατζιά είναι ενδημικός θάμνος ή μικρό πλατύφυλλο δέντρο και ανήκει στην οικογένεια των φηγιδών (*Fagaceae*) η οποία περιλαμβάνει οκτώ γένη και γύρω στα 1.050 είδη.

Η λατζιά υπάγεται στο γένος των δρυών που περιλαμβάνει γύρω στα 600 είδη με εξάπλωση στην Ευρώπη (27 είδη) Βόρειο Αφρική, Ασία, Βόρεια Αμερική και στις δυτικές περιοχές της Νότιας Αμερικής.

Στον τόπο μας απαντούνται σε φυσική εξάπλωση μόνο τρία είδη δρυός, η λατζιά (*Q. alnifolia*), η βελανιδιά ή δρυς (*Q. infectoria ssp. veneris*) και η περνια (*Q. coccifera ssp. calliprinos*), ενώ έχει εισαχθεί και μικρός αριθμός από άλλα είδη (*Q. ilex*, *Q. macrolepis*, *Q. macrocarpa*) τα οποία έχουν φυτευτεί σε κήπους χωριών και πόλεων.

Ιστορικά στοιχεία

Πριν από 10.000 περίπου χρόνια, σύμφωνα με διάφορες ιστορικές αναφορές, η Κύπρος ήταν σχεδόν εξ ολοκλήρου καλυμμένη με δασική βλάστηση και ο Όμηρος την αποκαλούσε υλόεσσα ή δασόεσσα. Εκτεταμένα δάση κέδρου και πυκνά δάση πεύκου κάλυπταν όλες τις ορεινές περιοχές, σχηματίζοντας μικτές συστάδες με διάφορα είδη δρυών, με κυπαρίσσι, τρεμιθιές, χαρουπιές, αντρουκλιές και άλλα λιγότερο σημαντικά είδη. Κατά μήκος των ποταμών απαντούσαν πλάτανοι, σκλήδροι, σφένδαμνοι, ροδοδάφνες και μέρικοι.

Σύμφωνα με αναφορές του πρώτου Διευθυντή του Τμήματος Δασών

κ. P. G. Madon, η λατζιά φαίνεται να είχε μεγαλύτερη εξάπλωση γύρω στο 1880, απ' ότι σήμερα, καλύπτοντας το μεγαλύτερο μέρος του πευκοδάσους, σχηματίζοντας πυκνές συμπαγείς συστάδες και εθεωρείτο ως το δεύτερο πιο σημαντικό δέντρο του δάσους μετά το πεύκο.

Περιγραφή

Η λατζιά είναι αειθαλής θάμνος ή μικρό δέντρο, συνήθως πολύκλαδος με πλατιά κόμη που μπορεί κατ' εξαίρεση να φτάσει το ύψος των 10 μέτρων.

Ο φλοιός της είναι γκριζου χρώματος, με κάθετες σχισμές.

Τα φύλλα της είναι χοντρά, σκληρά, δερματώδη, έχουν σχήμα ωοειδές, επίμηκες με μήκος 1,5.-6 εκ. και πλάτος 1-5 εκ., απεστρογγυλεμένη βάση και οξεία κορυφή. Το πάνω μέρος των φύλλων έχει σκούρο γυαλιστερό πράσινο χρώμα ενώ το κάτω μέρος είναι χνοώδες χρυσοκαφέ. Η αγγλική ονομασία Golden Oak που έχει δοθεί στη λατζιά οφείλεται στο χρυσοκαφέ χρώμα του κάτω μέρους των φύλλων της.

Τα άνθη της είναι μονογενή και το φυτό είναι μόνοικο. Οι αρσενικές ταξιανθίες εμφανίζονται στα άκρα των κλαδίσκων, Τα θηλυκά άνθη εμφανίζονται μεμονωμένα ή σε ομάδες 2 - 3 στις μασχάλες των φύλλων. Ο καρπός της είναι κυπελλοφόρο κάρυο (βαλανίδι). Το κύπελλο καλύπτει το 1/4 - 1/6 του βαλανιδιού, το οποίο έχει μορφή ημικυλινδρική με μήκος 2 - 2,5 εκ. και διάμετρο 0,8 - 1,2 εκ.

Το ξύλο της λατζιάς είναι εκλεκτής ποιότητας, σκληρό, διαρκές, ασάπιστο και στο πρόσφατο παρελθόν χρησιμοποιείτο για την κατασκευή αρότρων, κάρρων, ενώ σήμερα χρησιμοποιείται για την κατασκευή χερουλιών γεωργικών εργαλείων, την παραγωγή καρβούνων και ως καυσόξυλο.

Οικολογία

Η εξάπλωση της λατζιάς αρχίζει από το υψόμετρο των 450 μ. και φθάνει μέχρι τις ψηλότερες κορυφές της οροσειράς του Τροόδους, πάνω σε πυριγενούς προέλευσης πετρώματα. Τη συναντούμε στα δάση Πάφου, Τροόδους, Αδελφοί, Μαχαιρά και Λεμεσού.

Η λατζιά απαντάται συνήθως στον υπόροφο του δάσους της Τραχείας πεύκης και της Μαύρης πεύκης, μαζί με άλλα είδη φυτών όπως είναι ο σφένδαμνος, η αντρουκλιά, η τρεμιθιά, η μοσφιλιά, η περνια, η σπατζιά, η ρίγανη και άλλα. Στην κοιλάδα των κέδρων αποτελεί στοιχείο του υπόροφου του δάσους του κέδρου.

Σε μερικές περιοχές όπως είναι η περιοχή κοντά στο μοναστήρι της

Παναγίας του Κύκκου, η Μαδαρή και τα Κιόνια, σχηματίζει αμιγείς συστάδες, μαζί με άλλα είδη όπως το σφένδαμνο, τη σπατζιά, τον αστράγαλο και το χελίχρυσο.

Η λατζιά έχει μεγάλη οικολογική σημασία, γιατί απαντάται συνήθως σε απόκρημνες πλαγιές, σχηματίζοντας πυκνές συστάδες οι οποίες συγκρατούν το έδαφος προστατεύοντάς το από τη διάβρωση. Δεν καταστρέφεται από τις πυρκαγιές, αλλά πρεμνοβλασταίνει και καλύπτει και πάλι τις καμένες περιοχές, ταχύτατα. Πολύ σημαντική είναι και η σημασία της στη διατήρηση της άγριας πανίδας του τόπου μας, προσφέροντας καταφύγιο αλλά και τροφή σε διάφορα είδη πουλιών του δάσους.

Διατήρηση και Διαχείριση

Τα δάση της λατζιάς έχουν πολύ μεγάλη σημασία για τον τόπο μας και για το λόγο αυτό έχουν προταθεί και περιληφθεί ως φυσικός τύπος οικοτόπου προτεραιότητας στο Παράρτημα Ι της οδηγίας 92/43 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα πιο αντιπροσωπευτικά δάση της λατζιάς όπως είναι η περιοχή Κιονιών στο δάσος Μαχαιρά, η Μαδαρή στο δάσος Αδελφοί και η περιοχή γύρω από το μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου στο δάσος Πάφου, έχουν προταθεί για συμπερίληψη στο δίκτυο των προστατευόμενων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστό ως «ΦΥΣΗ 2000», με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας τους.

Στον τόπο μας, όμως, προστατεύονται και μεμονωμένα αιωνόβια δέντρα λατζιάς. Ένα απ' αυτά βρίσκεται κοντά στο «γκρεμό της Πελλής» στο δρόμο Κύκκου-Σταυρού της Ψώκας, άλλο στο Απλίκι, άλλο στο Δκιάλη του δάσους της Γιαλιάς και ακόμα ένα στην τοποθεσία «Κάρδαμα» στον Κ. Αμιάντο.

Το πιο χοντρό δέντρο λατζιάς βρίσκεται κοντά στον «γκρεμό της Πελλής» και έχει περιφέρεια στο στήθιαίο ύψος ίση με 3,50 μ.

Η προστασία και η διατήρηση των φυσικών δασών της λατζιάς είναι απόλυτα επιβεβλημένη, επειδή αποτελεί τύπο οικοτόπου προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία η Κύπρος αναμένεται πολύ σύντομα να ενταχθεί.

Κείμενα: **Κυριάκος Κυριάκου**
Συντηρητής Δασών Α'
Φωτογραφίες: **Αρχείο Τμήματος Δασών**

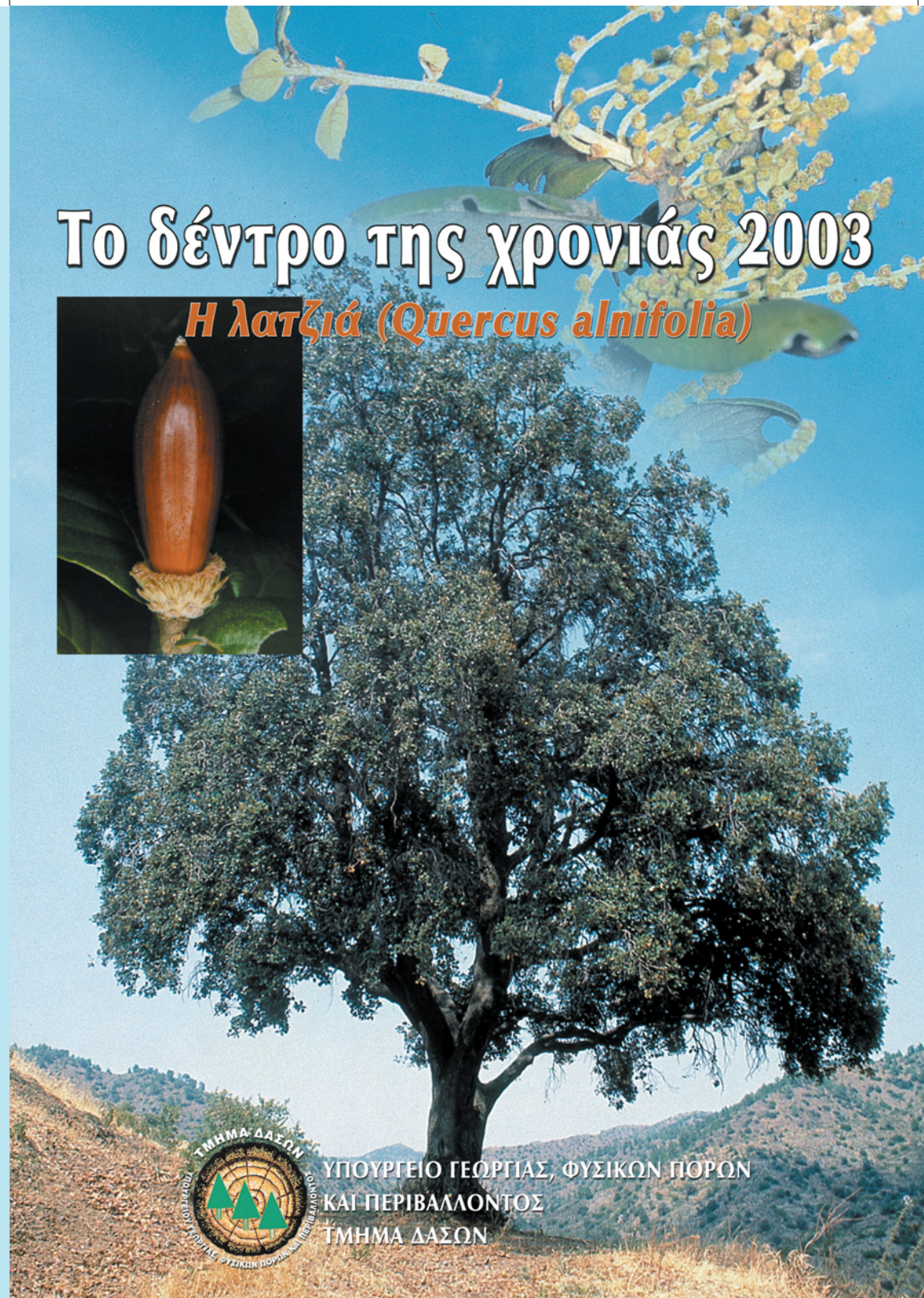
Γ.Τ.Π. 250/2002 – 5.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Το δέντρο της χρονιάς 2003

Η λατζιά (*Quercus alnifolia*)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ